

7.5 Grammatica

Het aanbod van grammaticaonderwijs verschilt per opleidingstype. Dyslectische leerlingen kunnen bij taalkundig ontleden moeite hebben met het onthouden van namen voor woorden, bij het redekundig ontleden met het onthouden en toepassen van regels. Meer oefeningen dan wat de lesmethode biedt, is een mogelijke oplossing, maar dat is gezien het belang van de andere onderdelen van het vak niet altijd gewenst.

- Verbind namen van woordsoorten zo veel mogelijk aan betekenissen: *namen* voor dingen die we zien, horen voelen en denken. Werkwoorden zijn woorden die 'werken' tussen naamwoorden. Geef leerlingen extra opdrachten om de namen te onthouden. Ze kunnen woordsoorten vaak prima rubriceren, maar kunnen de namen niet onthouden. Laat ze extra oefenen door iedere dag de woordsoorten in een paar regels te rubriceren en van een naam te voorzien. Laat ze woordsoorten en woorden in een overhoorprogramma zetten en ermee oefenen.
- Geef expliciet aandacht aan begrippen als persoonsvorm, onderwerp en gezegde. Regels om deze zinsdelen te vinden, berusten vaak op een cirkelredenering. Zo is de persoonsvorm niet te vinden zonder kennis van het onderwerp en gezegde en zonder een goed inzicht in wat een werkwoord is (zie bijlage 20 *Persoonsvorm* voor meer toelichting).
- Controleer bij het behandelen van grammatica of leerlingen de betekenis van de zin die ze moeten ontleden kennen. Dit zorgt ervoor dat de toepassing van grammaticaregels makkelijker te begrijpen is.

7.6 Schrijven

Naast spelling, de meer technische schrijfvaardigheid, kunnen dyslectische leerlingen ook problemen hebben met schrijven. De inhoud van hun teksten vertonen vaak onvoldoende samenhang, zinnen zijn ongrammaticaal, verbanden zijn niet of onvoldoende aangegeven, woorden zijn weggelaten en er is geen structurerende lay-out. Net als bij begrijpend lezen kunnen deze problemen veroorzaakt worden doordat er veel aandacht uitgaat naar de technische vaardigheid (spelling); (zie ook hoofdstuk 3 *Wat is dyslexie?*).

- Leer leerlingen een schrijftaak goed voor te bereiden. Hierbij gaat het om kennis van het onderwerp verzamelen en weten voor wie je het stuk schrijft. Stimuleer het gebruik van mindmaps wanneer leerlingen moeite hebben de informatie te structureren.
- Leer leerlingen geschreven werk controleren op inhoud, stijl, spelling en lay-out. Leer hen de tekst twee keer te lezen. Eenmaal letten op inhoud en de andere keer letten op stijl/spelling.
- Laat leerlingen elkaar hun tekst voorlezen. Ze horen dan sneller of de tekst inhoudelijk loopt en de zinnen grammaticaal juist zijn. Laat ze dit thuis met tekst-naar-spraaksoftware doen (zie hoofdstuk 9 *Aanpassing aan het onderwijs: compenserende faciliteiten en dispensaties*).

- Leer leerlingen niet alleen schrijven door het ze te laten doen, maar ook door ze schrijfprocessen en producten (van medeleerlingen) te laten observeren (observerend leren). Hier schrijven ze dus zelf niet en kunnen zich volledig richten op het leren schrijven. Degenen die ze observeren doet de schrijftaak hardop voor of beoordeelt hardop een schrijftaak. Na afloop evalueren ze de taakaanpak: wat vinden ze goed; wat minder goed; welke criteria kunnen opgesteld worden; welke kunnen ze in hun eigen schrijftaken verwerken? (zie voor een beschrijving van een lessenserie Rijlaarsdam & Braaksma, 2004, zie voor meer informatie Braaksma et al., 2007).
- Laat leerlingen digitale hulpmiddelen gebruiken voor het leren schrijven (bijvoorbeeld www.tioschrijven.nl).

7.7 Beoordeling van toetsen

Bij het beoordelen van toetsen en opdrachten is een aantal specifieke zaken van belang naast de regels die gelden bij aanpassing van onderwijs en voor het examen.

- Let erop wat u wilt toetsen. Bij onderdelen waar twee zaken beoordeeld worden, bijvoorbeeld inhoud en spelling, kunt u besluiten (als sectie) om alle leerlingen twee cijfers te geven.
- Maak als sectie goede afspraken over het meetellen van spelfouten. Bepaal een maximum van het aantal te behalen punten dat afgetrokken wordt.
- Bedenk wat de meest geschikte vorm is om spelling te toetsen. Goede cijfers voor dictees betekenen niet direct dat een leerling een goede speller is. Bij een dictee kan alle aandacht naar de spelling gaan en hoeft verder nergens over te worden nagedacht. De bedoeling is uiteindelijk dat de leerling correct kan spellen wanneer hij met de inhoud bezig is. Leerlingen met hulpmiddelen een foutloos stuk leren schrijven, zal op termijn meer effect hebben. Laat hen met een markering aangeven welke woorden zij hebben moeten opzoeken of vragen en laat hen die woorden vervolgens inprenten. Voor dergelijk werk hoeft geen cijfer te worden gegeven. U kunt als docent bijhouden of het aantal woorden dat de leerlingen (nog) niet spontaan correct kan spellen, vermindert.